

Inledning

Miljöpartiet de gröna är en del av en global grön rörelse som strävar efter en värld där alla kan leva goda liv utan att försämra förutsättningarna för kommande generationer. Vi vill föra en politik där vi lever inom naturens ramar, med insikt om vårt djupa beroende av varandra. Vi vill vara en röst för dem som inte kan göra sina röster hörda. Denna gränslösa solidaritet kan uttryckas trefaldigt:

- solidaritet med djur, natur och det ekologiska systemet
- solidaritet med kommande generationer
- solidaritet med världens alla människor

Politik gör skillnad och politik kräver vilja. När vi går samman och står upp för gröna värderingar och våra solidariteter tar vi steg för steg mot ett bättre samhälle. Det är ett jämlikt samhälle vi strävar efter, ett där individer kan leva i frihet och ta ansvar för att även andra ska kunna leva fritt. Ett samhälle där beslut präglas av respekt för varandra och för naturen i stället för snabba vinster och enskilda gruppers intressen. Där mångfald är en styrka bland både människor och arter och där vi tror på varandras förmåga att bidra och växa.

Läsanvisningar

Programmet består av 16 avsnitt. Varje avsnitt inleds med en beskrivning av Miljöpartiets vision, där texten är hämtad från Miljöpartiets partiprogram. Därefter följer en beskrivning av utmaningar i Örebro län som vi vill belysa. Som sista rubrik finns Miljöpartiets politik 2022–2026, där vi lyfter fram politik vi vill genomföra under mandatperioden. Dessa punkter pekar på lösningar på de beskrivna utmaningarna.

Användning

Handlingsprogrammet är styrande för vårt politiska arbete inom Region Örebro län, och vägledande för lokalavdelningarna och det kommunpolitiska arbetet. Programmet ligger även till grund för 2022 års valmanifest för Region Örebro län, samt för vår kommunikation i valrörelsen och under den aktuella mandatperioden.

Framtagande

Inför varje mandatperiod beslutar distriktsstämman om ett politiskt program för nästkommande mandatperiod. Programmet visar på vilken grön politik vi ska driva inom regionen och i kommunerna. Programmet är en revidering av handlingsprogrammet för 2018–2022, då kallat regionalpolitiskt program. En grupp om nio politiskt förtroendevalda har först reviderat avsnitten. Därefter har hela förtroendegruppen i regionen inkommit med förslag, innan det skickats på remiss till lokalavdelningarna. Slutligen har distriktsstyrelsen tagit ställning till inkomna remissvar och fastställt en proposition till distriktsstämman.

Distriktsstyrelsen
Miljöpartiet de gröna i Örebro län

Programmet är fastställt av distriktsstämman 21 november 2021.

Naturens ramar

Miljöpartiets vision

Naturen fungerar som ett kretslopp. Det tar samhället hänsyn till och efterliknar. All verksamhet, både offentlig och privat, håller sig inom de ramar naturen sätter.

Samhällets hushållning med resurser är så effektiv och rättvis att grundläggande mänskliga behov tillgodoses överallt. Vi klarar av detta genom att minska användningen av ändliga resurser, slutar slösa med energi och material och genom att i ökad utsträckning återanvända och återvinna. Vi har nått målet om slutna kretslopp vilket ger en hållbar produktion av ekosystemtjänster och stärkt motståndskraft inom samhällen och ekosystem. Miljöhänsyn väger tyngre än kortsiktiga exploateringsintressen.

Det är både billigt och enkelt för var och en att återanvända och reparera saker istället för att hela tiden köpa nytt. Det ger en bättre hushållning av energi och material.

Utmaningar i Örebro län

En stor del av de resurser som används inom vår region kommer från fossila och ändliga källor. En större medvetenhet krävs om hur olika materialval påverkar vår miljö och vårt klimat. Kraven vid upphandlingar måste skärpas. Den biologiska mångfalden hotas genom exempelvis vattenhinder för vandrande fiskar, industriellt jord- och skogsbruk och vilja att bygga strandnära. Naturreservat och stadsnära natur utsätts för större påfrestning när besöken ökar.

En omfattande omställning inom transportsektorn, med smartare och effektivare lösningar och alternativa drivmedel måste genomföras. Stadsplaneringen måste ses över för att skapa ett samhälle där gång, cykel och kollektivtrafik blir det enkla och naturliga valet för våra medborgare. Bilens dominans behöver ersättas med hållbara alternativ för att skapa livskvalitet för människor. Miljöpartiet vill också att den som bor på landsbygden och är beroende av sin bil ska få särskilt stöd i omställningen

Varken regionen eller kommuner har mätbara mål för att följa utvecklingen av energi- och materialåtgång, avfallsreduktion, vattenförvaltning, övergödning och andra miljömål.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Regionen och kommunerna ska ta fram koldioxidbudgetar och planer för cirkulär ekonomi.
- Kommunerna ska aktivt arbeta för att öka skydd av natur och utveckla ekosystemtjänster.
- Mer aktivt stöd till kommuner, företag, organisationer och medborgare som vill producera egen, förnybar energi.
- Skärpta upphandlingsregler i regionen och kommunerna som ställer högre krav på minskad energianvändning, minskade transporter och miljövänligare materialval.
- Regionen ska bedriva ett normbrytande arbete för att öka andelen vegetarisk mat, och minska andelen animalier och de animaliska produkter som används ska vara ekologiska.
- Regionen och kommunerna ska verka för att livsmedelsproduktion på odlingsbar mark går före byggnation.

Demokrati och lika rätt

Miljöpartiets vision

I en väl fungerande demokrati har människor möjlighet att uttrycka sina åsikter. Den digitala utvecklingen underlättar för människor att utöva sin yttrandefrihet och tillgången till information ökar. Det är en positiv utveckling som ska värnas och ska komma alla till del.

Beslut fattas så nära de människor som berörs som möjligt. En deltagande demokrati kräver lättillgänglig information, en levande politisk debatt och möjlighet för medborgare att lyssna på sammanträden och lämna egna förslag till politiska församlingar.

Utmaningar i Örebro län

I regionen har vi under några år sett att grupper av människor glider isär. Invandrare, minoriteter och socialt utsatta grupper har svårt att både ta och få plats. Samtidigt är möjligheterna att göra sig hörd större nu än någon gång i historien. Tekniken gör att det snart inte spelar någon roll om du bor i regionens centrum eller i dess geografiska utkant. Möjligheterna att kommunicera måste därför bli likvärdiga. Samtidigt ökar riskerna för hot, hat och desinformation. Det är ett problem att allt fler röster tystnar bland annat av rädsla för påhopp. När människor tystas dör demokratin. En naturlig plats för barn och ungdomars inflytande är deras möjlighet att påverka skolans arbete och innehåll. Eleverådens reella möjligheter att delta i styrningen av skolan behöver stärkas.

Hela länets invånare ska känna sig lika delaktiga och likvärdigt behandlade. Kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder får inte spela någon som helst roll. Beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt och medborgardialoger ska hållas inför större och komplicerade samhällsförändringar som berör service eller vård.

Miljöpartiets politik 2022-2026

- Invånare i regionen ska kunna ta del av fullmäktige i region och kommun och gärna andra möten, där viktiga beslut fattas via olika öppna kanaler och media även om en fysiskt inte kan delta på mötet.
- Kommuner och regionen ska använda sig av medborgardialog vid viktiga frågor
- Kommunerna ska hitta vägar för barn och ungdomars inflytande, exempelvis via ett föreningsråd.
- När regionen och kommunen tar fram statistik och använder utvärderingsinstrument ska kön, inkomst och utbildning vara del av underlaget för att bland annat belysa risk för diskriminering.

Förskola

Miljöpartiets vision

En trygg barndom med goda ekonomiska möjligheter till lek är en rättighet för alla barn. Barn är aktiva medskapare av samhället. Barn i ekonomiskt utsatta familjer och miljöer ges kompensation av samhället. De sämst ställda får ökade resurser så att alla barn känner trygghet. Ekonomisk utsatthet går inte i arv. Barnen är med och utformar samhället. Det finns gott platser där barn, unga och vuxna möts tillsammans. FN:s barnkonvention är fullt ut implementerad så att exempelvis politiska beslut föregås av en barnkonsekvensanalys.

Barnomsorgen och skolan är en av barnens viktigaste vardagliga arenor. Såväl förskolan som de olika barnomsorgsformerna håller hög kvalitet för alla. Här finns pedagogisk mångfald där barnen blir sedda efter individuella behov. Barnomsorgens öppettider är anpassade efter vårdnadshavarnas arbetstider. Barngrupperna är små och det finns pedagogiskt utbildade vuxna på förskolan. Alla förskolor tillämpar genusmedveten pedagogik så att barnen har möjlighet att vara sig själva och inte tvingas in i samhällets snäva könsmallar.

Utmaningar i Örebro län

En av de största utmaningarna de kommande åren är kompetensförsörjningen inom förskola, fritidshem och skola. Bristen på utbildad personal sätter kvaliteten på prov. Ekonomin i kommunerna börjar stramas åt vilket riskerar att underminera den sociala hållbarheten. Den pedagogiska mångfalden hotas liksom möjligheten att i förskolan arbeta kompensatoriskt. Ofta sparar kommunerna på lokaler, utomhusgårdar eller barngruppernas storlek.

Örebro som kommun och region har ett särskilt ansvar för döva inom regionen. Både via den avsiktsförklaring som skrivits under då Örebro utropades till Europas teckenspråkshuvudstad, samt då det i regionen bor många döva. Gällande förskola har Örebro kommun ett ansvar för utformning av en förskoleverksamhet som ska möta upp de krav som ställs på utförare av densamma gällande språkmiljö och pedagogik.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Kommunerna ska förbättra det systematiska kvalitetsarbetet inom förskolan så att måluppfyllelsen ökar.
- Lokaler och utomhusgårdar ska vara utformade så att de stöder det sociala och pedagogiska arbetet.
- Kommunerna ska verka för inrätta forskartjänster där förskolepersonal kan bedriva verksamhetsnära forskning.
- Inga förskolegrupper ska vara större än 15 barn och nattis ska erbjudas alla vårdnadshavare som har behov.
- Varje kommun ska kunna erbjuda olika former av pedagogik i förskoleverksamheten.
- Döva och hörselskadade barn ska ha samma rättigheter som hörande barn.
- Det ska vara lätt för förskolor att åka kommunalt (tåg och buss) då det finns behov av att tillgängliggöra natur- och kulturupplevelser för förskolebarn.

Skolan

Miljöpartiets vision

Alla barn och ungdomar får, genom skolan, viljan och redskapen att lära, utveckla sig och lyckas. Eleven är medveten om sina rättigheter och skyldigheter och har förutsättningar och möjligheter att kritiskt granska och påverka samhället och sin egen skolsituation. Skolan arbetar aktivt för jämställdhet, är normkritisk och har ett kompensatoriskt uppdrag. Läraren har förutsättningar att ge det stöd som krävs för att eleverna ska kunna utvecklas utifrån sina individuella och unika förutsättningar.

Skolan driver undervisning och väljer pedagogik med en tydlig koppling till forskning och tar kontinuerligt in nya forskningsrön. Undervisningen har en global utgångspunkt och tar hänsyn till elevens bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kompetenser. Estetisk verksamhet liksom motion och rörelse är viktiga redskap för inlärningsprocessen och skapar lust.

Utmaningar i Örebro län

Många elever i länet får inte det stöd de behöver för att lyckas i skolan. Andelen ungdomar som når målen och söker sig till högre utbildning är lägre än rikssnittet. Ungdomars psykiska ohälsa ökar. Pedagoger saknar ofta mandat att sätta in det extra stöd till elever med behov, som de behöver.

Det förekommer stora skillnader i kvalitet mellan skolorna. Den självlärande organisationen förutsätter möjligheter till utveckling och starka kopplingar till högre utbildning och forskning.

Kommunernas ekonomi förväntas stramas åt under kommande år vilket riskerar ge effekt på kvaliteten och det kompensatoriska arbetet. Kompetensförsörjningen i mindre kommuner är problematisk där det råder brist på utbildade pedagoger, men också att verksamheter arbetar med otrygga anställningar av icke kvalificerad personal.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Kommunerna ska förbättra det systematiska kvalitetsarbetet inom skolan så att måluppfyllelsen ökar.
- Kommunerna ska arbeta med systematiskt kvalitetsarbete inom skolan.
- Kommunerna ska organisera sig så att pedagogerna närmast eleven har mandat att sätta in extra stöd för elever med, av pedagogerna, konstaterat behov.
- Möjligheterna till kompetensutveckling för att arbeta med exempelvis estetisk pedagogik och utomhuspedagogik i ordinarie ämnesundervisning ska förbättras.
- Alla elever ska ha fysisk aktivitet dagligen under skoldagen.
- Kommunerna ska verka för inrätta forskartjänster där skolpersonal kan bedriva verksamhetsnära forskning.

Högre utbildning och forskning

Miljöpartiets vision

Vår ställning som kunskapsnation bygger på en väl utbildad befolkning och på forskning av hög kvalitet. Yrkehögskolan ger möjlighet till kvalificerade utbildningar inom områden där behovet av arbetskraft är stort. Systemet för resursfördelning till universitet och högskolor är utformat så att det säkrar en hög kvalitet i både utbildning och forskning för såväl små som stora lärosäten.

Arbetet med ökad jämställdhet, satsningen på förnybar energi och klimatforskning, och den breddade rekryteringen till forskarutbildningen är resultatet av medvetna politiska satsningar.

Vi anser att universitetens och högskolornas folkbildande verksamhet och kontakt med samhället, den så kallade tredje uppgiften, är viktig. Högskolan har en öppen och pådrivande roll i samhället och främjar demokratin samt tillgängliggör forskningens resultat. Banden mellan arbetslivet och högskolorna är starka.

Lärare inom såväl högre utbildning som inom grund- och gymnasieskolan ges goda förutsättningar till forskning inom ramen för sin tjänst.

Utmaningar i Örebro län

Att ha goda och nära relationer med Örebro universitet är avgörande för att forskningen inom regionens verksamhet ska kunna utvecklas. För att regionen ska behålla sin attraktionskraft hos kompetent personal är forskning knutet till högspecialiserad vård livsviktig. Antalet disputerade bland regionens forskare är relativt jämt könsmässigt. Efter disputation lämnar kvinnorna i högre grad sin forskarkarriär. Forskningen är ojämnt fördelad inom regionens organisation. På vissa avdelningar och kliniker är forskning nästan obefintlig och på andra en levande verksamhetsgren.

Regionen, Örebro kommun, Örebro universitet har tillsammans med Specialpedagogiska Skolmyndigheten skrivit på avsiktsförklaring för Europas teckenspråkiga huvudstad. Regionen kan i samarbete med universitetet stärka sitt engagemang i frågan, genom att ta fram kurser som ger ökad kompetens rörande döva. Utbildning ska erbjudas döva själva och även professioner inom vård, omsorg samt utbildning. Genom denna insats stärks patientsäkerhet upp inom regionen, och dövas delaktighet inom erbjudna verksamheter i region, kommun samt utbildningsväsendet ökar.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Region och kommuner ska stimulera grupper i samhället som är underrepresenterade på högskolor och universitetet till högre studier.
- Regionen ska genom särskilt riktade insatser underlätta för kvinnor och andra underrepresenterade grupper som vill fortsätta forska efter disputation.
- Genom styrmedel, som ökade resurser, ska regionens kliniker och verksamheter som gynnar forskning premieras.
- Kommunerna ska se över sin organisation och inrätta minst en forskartjänst inom exempelvis skola eller omsorg.
- Regionen ska söka samverka med universitetet om att skapa ett kluster för forskning samhällets sårbarhet och resiliens.

Kultur

Miljöpartiets vision

Kultur handlar om bildning och livskvalitet. Ett dynamiskt kulturliv med många aktörer bidrar till en vital demokrati. Alla boende i samhället kan utöva och ta del av kultur på jämlika villkor. Kulturen är tillgänglig för alla. Olika ideér och kulturer samexisterar och influerar varandra. Alla invånare ges rätt att definiera sin egen identitet och att utöva kultur.

Ett rikt kulturliv består av såväl klassiska uttryck genom institutioner som kulturutövande av fria grupper och individer. Kultur- och musikskolor, skolor och studieförbund spelar en viktig roll för att barn- och ungdomar får stifta bekantskap med olika kulturuttryck samtidigt som de utvecklar den egna kreativiteten. Alla barn får möjlighet att utöva kultur i någon form av kulturskola oavsett familjens ekonomiska förutsättningar. Valförsedda och offentligt finansierade bibliotek garanterar allmänhetens tillgång till ett brett kulturutbud.

Utmaningar i Örebro län

Covid-19-pandemin har slagit sönder stora delar av kulturens infrastruktur. Många kulturarbetare har lämnat branschen. Därför behöver regionen och kommunerna satsa särskilt på en återuppbyggnad de kommande åren. De flesta partier är överens om att kulturen ska prioritera barn och ungdom och ha ett kompensatoriskt uppdrag. Kulturen kan också bidra till integration. I verkligheten är fler flickor än pojkar aktiva kulturutövare och det finns en tydlig socioekonomisk faktor där medelklassens kulturkonsumtion subventioneras med skattemedel. Ungas organisering, minskar vilket på sikt är ett hot mot demokratin och här har regionen en särskild uppgift. Normen om enprocentsregeln vid nybyggnation tillämpas inte alltid.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Arbetet med hållbar utveckling ska genomsyra regionens och kommunernas kulturverksamhet på så vis att kulturbranschen uppmuntras att se över sina klimatavtryck.
- Kommunerna ska göra barn- och jämställdhetsbokslut i kulturbudgeten för att få ett analysinstrument så att pengarna kan riktas rätt.
- Kommunernas kulturbudgetar ska följa kostnads- och prisutvecklingstakten och får inte fungera som reserv i den totala kommunbudgeten.
- Regionen ska bidra särskilt till projekt som gynnar ungas organisering i länet.
- Regionen och kommunerna ska tillämpa regeln om att en procent av byggkostnaden, vid nybyggnation av offentliga lokaler och bostäder i allmännyttan ska gå till konstnärlig utsmyckning.

Omsorg

Miljöpartiet vision

Många lever ett aktivt liv mycket längre än vad tidigare generationer har haft möjlighet till. Många äldre är friska allt längre vilket är en stor samhällsresurs. Äldres kunskaper och erfarenheter är ovärderliga på många områden, till exempel som fortsatt yrkesaktiva eller som mentorer till yngre. Äldreomsorgen utgår från de äldres individuella behov.

Ett rikt liv kännetecknas av självbestämmande, socialt umgänge och möjlighet till deltagande. Som äldre finns möjlighet att uppleva samvaro, gemenskap och att delta i fysiska och kulturella aktiviteter. För äldre blir det efterhand allt viktigare att ha en fungerande bostad och, när man så behöver, rätt till stöd och hjälp i hemmet. En fungerande hemtjänst är en förutsättning för att kunna bo kvar i sitt hem.

De anhöriga känner sig sedda och deras önskemål tillmötesgås så långt som det är möjligt. Det finns äldreomsorg med olika inriktningar. Önskemål om vårdpersonalens språkkunskaper tillgodoses. Frivilliga insatser i äldreomsorgen uppmuntras.

Utmaningar i Örebro län

Den ökande andel äldre, som behöver samhällets insatser, utgör en stor utmaning för regionen och dess kommuner. Allt färre arbetsföra kommer i framtiden behöva försörja och vårda allt fler äldre, en utveckling som är särskilt påtaglig i de norra länsdelarna. Samtidigt som det väntas stora pensionsavgångar inom vård- och omsorgssektorn, finns svårigheter att attrahera unga till arbetet. En annan utmaning består i att många äldre är bosatta på landsbygden vilket ställer krav på flexibilitet hos vårdgivaren. Tillgång till bredband, kollektivtrafik och infrastruktur blir här centrala delar för att möjliggöra ett åldrande delaktigt liv även utanför staden. Kommunernas arbete med omsorg i hemmet präglas av låg status, allvarliga bekymmer med kontinuitet och brist på medarbetarinflytande och lyssnande efter äldres behov.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Regionen och kommunerna ska aktivt utveckla en gemensam vård och omsorg enligt modellen En god och nära vård.
- Kommunerna ska ta del av välfärdsteknologin och ta fram användarvänliga it-lösningar.
- Kommunerna ska erbjuda önskad arbetstid, hållbara arbetsförhållanden och möjlighet att påverka arbetets utformning.
- Regionen och kommunerna ska skapa möjlighet till undersköterskeutbildning under arbetstid för vårdbiträden.
- Kommunerna ska förstärka den professionella anhörigvården.
- Kommunerna ska öka antalet senior- och trygghetsboenden i länet som kan ge möjlighet att bo kvar, även utanför tätorten.

Hälsa

Miljöpartiets vision

En betoning på livskvalitet sätter människors behov och önskemål i centrum. Vi värnar människors behov av god miljö, gemenskap, uppskattning, meningsfullhet och självförverkligande vilket leder till bättre folkhälsa och tillfredsställelse i vardagen.

En långsiktig satsning på folkhälsa med fokus på människors livsvillkor är lika viktig som sjukvården för att främja god hälsa. En satsning på verksamheter som är viktiga för barn och unga innebär stora mänskliga och långsiktiga vinster. Det finns gott om platser där människor i alla åldrar kan mötas och utöva friluftsliv, idrott och kultur.

Utmaningar i Örebro län

Regionen och kommunerna måste arbeta både förebyggande och främjande för att stärka människors hälsa. Grundläggande riskfaktorer såsom arbetslöshet, socioekonomi, bristande integration, liten egenmakt, ensamhet och låg utbildning måste adresseras. Det finns mycket att göra för att nå en jämställd folkhälsa både bland ungdomar och äldre. Tjejer är mycket mer stressade och känner oro och känner att de inte har full kontroll. Fler män än kvinnor begår självmord. Övervikt till följd av dåliga kostvanor och brist på vardagsmotion är ett ökande problem. Särskilt oroande är den ökande barnfetman. Det finns idag för få verksamheter som bedriver öppen fritidsverksamhet. Ett stort samhällsproblem är det ökande narkotikamissbruket.

Det förebyggande arbetet måste stärkas genom ett varierande utbud som når alla i samhället, oavsett ekonomisk bakgrund, ålder, kön, utbildningsnivå eller härkomst.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Kommunerna ska utarbeta tydliga sätt att mäta och säkerställa en jämställd och jämlik resursfördelning mellan olika typer av fritidsaktiviteter och föreningar.
- Kommunerna ska prioritera stöd till föreningar med breddverksamhet som gör särskilda satsningar för att uppmuntra vardagsmotion.
- Regionen ska införa erbjudande om ett förebyggande hälsosamtal vart femte år från 50 års ålder.
- Region och kommuner ska särskilt skapa insatser för att stärka hälsan hos invånare med flera riskfaktorer.

Näringsliv

Miljöpartiets vision

Samhället stödjer och stärker möjligheterna för människor med goda idéer att starta och driva företag. Steget från idé och innovation till prototyp, produkt och kommersialisering är kort. Vid investeringar för framtiden i utbildning, forskning, kompetensförsörjning och kommersialisering av innovationer. Företagarna är trygga i att energieffektivisering och miljöanpassning lönar sig och många företag har kommit långt inom miljöteknik och hållbara lösningar.

Vi ser nya företagsformer inom den sociala ekonomin växa fram, exempelvis kooperativ och lokala företagsfonder. Vi främjar nya bolagsformer som förutom ekonomiska mål också handlar om att gynna allmänna intressen.

Utmaningar i Örebro län

Pandemin har skapat stora svårigheter för många företag. Många anställda har fått sluta eller har permitterats. Trots svårigheterna kan detta öppna dörren för en grön omställning som kan klara klimatutmaningen. Flera mindre kommuner i länet har en sårbar arbetsmarknad med få stora företag och behov av ett mer diversifierat näringsliv. Digitaliseringen med AI medför att många jobb kommer att försvinna. Ett nytt samhälle är på väg att ta form, där företag och offentlig sektor får nya arbetsuppgifter och marknader. Det offentliga och det privata måste mötas i detta för att skapa en hållbar väg framåt.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Regionens näringslivsstöd och Business Region Örebro ska prioritera näringslivsarbete som syftar till en grön och hållbar omställning.
- Kommunerna och regionen upphandlar på så vis att lokala företag ges möjlighet att få teckna avtal.
- Regionen ska utbilda företagare i grön omställning.
- Regionen och alla kommuner ska ha en handlingsplan för att stötta företagare inom naturturism.
- Regionen och kommunerna verkar för att öka den lokala, klimatneutrala, energiförsörjningen och energiproduktionen.

Arbetsmarknad

Miljöpartiets vision

Alla människor bidrar, efter sina egna förutsättningar, till samhället genom arbete. Vi värnar en fungerande arbetsrätt och att alla arbetstagare har inflytande över såväl arbetets innehåll som tiden. Alla, även unga, har goda utvecklingsmöjligheter och känner sig trygga och respekterade.

Vi arbetar för att undanröja den strukturella diskrimineringen när det gäller lön, anställningsformer och arbetstid. I kvinnodominerade branscher är arbetsvillkoren rimliga och anställningsformerna trygga. Människor väljer yrken fritt oavsett könsnormer. Människors arbetsliv präglas av en hälsosam balans mellan arbete och fritid.

Utmaningar i Örebro län

Arbetslösheten har ökat under covid-19-pandemin. I regionen och kommunerna består de anställda av cirka 20 procent män och 80 procent kvinnor. Att arbeta inom vården och omsorgen är både fysiskt och psykiskt tungt arbete där många kvinnor inte orkar hela vägen fram till pension. Rätten till önskad arbetstid är inte självklar i alla organisationer. Löneläget är lågt i delar av sektorn, vilket gör att kvinnor inte kan leva på en deltidslön. Det offentliga liksom det privata har ofta svårt att bemanna tjänster som inte är knutna till större befolkningscentra. Därför kan en utvecklad infrastruktur som attraktiva pendlingsmöjligheter vara en lösning.

Miljöpartiets politik 2022-2026

- Regionen och kommunerna ska ge sina medarbetare rätt till önskad arbetstid.
- Så kallade delade turer” i verksamheter som finansieras av regionen och kommunerna ska avvecklas.
- Regionen och kommunerna ska skapa en karriärs- och kompetenstrappa för sina anställda, vilka stimulerar till avancemang och vidareutbildning.
- Regionen och kommunen ska genomföra projekt för att förkorta arbetstiden, exempelvis sex timmars arbetsdag för vissa grupper.
- Regionen ska verka för att fler människor kan jobba på mindre orter och på landsbygden. Bredbandsutbyggnad, en god kollektivtrafik och riktat näringslivsstöd är viktiga faktorer.

Kollektivtrafik

Miljöpartiets vision

Kollektivtrafikens marknadsandel av alla motoriserade transporter har fördubblats till år 2030 jämfört med 2019. Det innebär en ökning från 17 procent till 36 procent. Fler har tillgång till god kollektivtrafik men kan också bättre koppla ihop de olika färdätten med bilpooler, taxi och samåkning.

Kollektivtrafik är det enda alternativet som kan skapa ökad kapacitet i transportsystemet i en växande stad. Den har också en positiv inverkan på klimatet och på samhällsekonomin och ger starka vinster för folkhälsan. Den skapar mobilitet och bidrar till mer attraktiva miljöer. På landsbygden är kollektivtrafik en nödvändighet för barn och unga och för alla andra som saknar körkort eller bil.

Utmaningar i Örebro län

Covid-19-pandemin har lett till att bilresandet ökat i länet på bekostnad av kollektivtrafiken, vilket måste adresseras. Nya biljettyper måste tas fram för att möta en förändrad verklighet där fler helt eller delvis arbetar hemifrån. Samtidigt måste ett utbud av kollektivtrafik erbjudas länets alla kommuner och invånare som även efter pandemin fortsätter att åka till jobbet. Regionen och kommunerna bör öka samverkan kring samhällsbetalda transporter med syfte att erbjuda bättre service, speciellt på landsbygden. De senaste årens neddragningar på landsbygdstrafiken måste hejdas och delvis återställas.

Stadsbusstrafiken i Örebro är en av Sveriges långsammaste. Staden växer snabbt och det kommer att bli stor trängsel i trafiken. Här är BRT, så kallade superbussar, en bra lösning då det kommer att gå fortare att resa med buss. Framkomligheten kommer också att bli bättre för landsortsbussarna.

Miljöpartiets politik 2022-2026

- Resorna i kollektivtrafiken ska bli billigare, även för längre resor. Seniorer och studenter ska erbjudas billigare biljetter.
- Trafikutbudet på helger och lov ska utökas för att öka tillgängligheten till kultur och friluftsliv.
- Närtrafiken på landsbygden ska drivas även på kvällstid samt omfatta alla kommuner.
- Möjligheten att ta med sig cykel på alla regionbussar och tåg ska återinföras.
- Regionen och kommunerna ska premiera anställda som vill göra en omställning till gång, cykel och kollektivtrafik som det naturliga förstahandsvalet.

Transporter och infrastruktur

Miljöpartiets vision

Genom god samhällsplanering, som att bygga bostäder, arbetsplatser och service närmare varandra, är behovet av transporter litet. Transporter minskar också genom en väl utbyggd infrastruktur för digital kommunikation, distansarbete och klimatsmarta logistiksystem. De transporter som ändå behöver utföras sker med trafikslag, fordon och drivmedel som har liten miljöpåverkan samtidigt som en hög trafikstandard och trafiksäkerhet upprätthålls. Klimatskadliga investeringar som ökar privatbilism och lastbilstrafik väljs bort till förmån för ökade järnvägstransporter.

Bilen, som drivs av förnyelsebara drivmedel, finns kvar och tjänar människor i deras vardag för längre resor. Arbetsgivare stöttar aktivt att arbetstagarna väljer cykel eller kollektivtrafik i första hand när de reser till och från jobbet.

Utmaningar i Örebro län

Järnvägstrafiken i länet behöver byggas ut. Karlskoga saknar öst-västlig förbindelse med räls och persontrafik med tåg. En ny och snabbare järnväg mellan Oslo och Stockholm skulle lösa den bristen och knyta ihop vårt län med Värmland och Norge samt Stockholm på ett helt nytt sätt. Den skulle också öka utrymmet för godstrafiken där Värmlandsbanan i dag är överbelastad.

Örebros starka logistikläge skapar konflikt med behovet om bevarad jordbruksmark. Bilar och lastbilstrafik bidrar med, förutom koldioxidutsläpp och olyckor, också till försurning, övergödning, bildandet av marknära ozon, buller samt utsläpp av hälsofarliga partiklar. Lastbilstransporter fortsätter att öka. Vårt cykelnät har stora brister med dålig skyltning och vinterväghållning. Dessutom hänger nätet inte ihop och cykelbanorna är för få.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Regionen och kommunerna ska intensifiera arbetet med trafiksäkerhet så att färre dör eller skadas svårt i trafiken.
- Den fysiska planeringen i kommunerna ska underlätta för kollektivtrafiken och göra den attraktiv för resenären.
- Minst en fjärdedel av av länstransportplanen ska inriktas på åtgärder för kollektivtrafik, cykel och gångbanor.
- Antalet laddstationer och tankställen för alternativa drivmedel för befintliga förbränningsmotorer ska årligen öka i hela länet.
- Regionen och kommunernas kostnader för Örebro flygplats ska föras över på användarna och flygoperatörerna.

Landsbygden

Miljöpartiets vision

En levande landsbygd erbjuder attraktiva livsmiljöer med närhet till friluftsliv och rekreation. Kollektivtrafiken är väl utbyggd och välfungerande i hela länet, och gör det möjligt att arbeta och bo på landsbygden. Beroendet av fossila drivmedel är brutet, och en del av de gröna bränslena produceras på landsbygden i länet. Byskolor, folkhögskolor, regionala högskolor och distansutbildningar ger möjlighet till utbildning i hela länet. Distansarbete och kultur på distans är lättillgängliga alternativ, genom bland annat utbyggt, snabbt bredband. Småföretagandet blomstrar runt om på landsbygden, och många av dem är verksamma inom ekoturism och energi- och livsmedelsproduktion. Kultur- och föreningsliv och idéburna organisationer bidrar till socialt hållbara samhällen och stärkt livskvalitet, och det finns tillgängliga mötesplatser för dessa på landsbygden i hela Örebro län.

Utmaningar i Örebro län

Befolkningsstillväxten i länet är snedfördelad, där hälften av regionens kommuner har ökat och hälften minskat. Enligt SCB:s prognos kommer de flesta mindre kommuner att tappa invånare de kommande femton åren.

I dag saknar många som bor på landsbygden i Örebro län tillgång till snabbt bredband. Många vill bo på landsbygden men kollektivtrafiken är inte tillräckligt attraktivt alternativ för de som arbetspendlar.

Bristande handel på landsbygden beror oftast på att det inte finns en tillräcklig efterfrågan. Kommunerna ska dock ha beredskap för nya etableringar genom att ha planlagd mark för bostäder, handel och offentlig service.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Kommunerna ska göra upphandlingar som underlättar för lokala företag och stödja småskalig produktion.
- Kommunerna ska satsa på bredbandsutbyggnad på landsbygden.
- Regionen ska vikta sina företagsstöd till nyetableringar och gröna innovationer hos småföretag på landsbygden.
- Kommunerna ska erbjuda mötesplatser på landsbygden samt lokaler för handel och service.
- Regionen ska arbeta aktivt för att utveckla ekoturism, regional livsmedelsproduktion och förnybar energi.

Bostäder

Miljöpartiets vision

Alla har rätt till en bostad, och det finns bostäder för alla oavsett socioekonomisk situation eller eventuella funktionsnedsättningar. Den kommunala bostadspolitiken motverkar bostadsbrist, segregation och främjar lika rättigheter. Olika typer av bostäder byggs som efterfrågas av unga, studenter, äldre, stora familjer och låginkomsttagare. Det befintliga beståndet av bostäder utnyttjas också effektivt genom att kommunen underlättar flyttkedjor och skapar en tryggare andrahandsmarknad. Nya bostäder som byggs utgår från människors behov av social kontakt, trygghet och god hälsa. Miljöpåverkan och klimatavtryck minimeras genom att husen byggs i giffria material, energieffektivt samt i fossilfria material. En hållbar livsstil ska främjas i både nya och befintliga bostäder. Äldre bostadsområden rustas upp med fokus på energieffektivisering, goda inomhusmiljöer och stor delaktighet från de boende. En god bostad är också mer än bara lägenheten man bor i och stort fokus ligger därför på kreativa utemiljöer, där det finns plats för lek, gemenskap och rekreation.

Utmaningar i Örebro län

Bostadsbristen är påtaglig, särskilt för vissa samhällsgrupper, och underhållet är eftersatt i många hyreshusområden. Det är svårt att finansiera nybyggnation för allmännyttan i mindre kommuner som har större avstånd till Örebro. Stora fastighetsbolag vill inte investera utanför residentsstaden. Segregationen ökar genom att hyrorna i nybyggnation blir så höga att socioekonomiskt svaga grupper koncentreras till få områden.

Mindre kommuner med låg befolkningstillväxt ser strandnära tomter som räddningen. Det kan dock på sikt hota både naturvärden och kräva väldigt dyr infrastruktur och samhällsbetalda transporter som exempelvis hemtjänst, skolskjutsar eller sjukresor.

Klimat- och miljöpåverkan är stor i byggsektorn och här finns klimatvinster att hämta.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Alla kommuner ska ha en bostadsförsörjningsplan med fokus på särskilt utsatta grupper.
- Miljöanpassat byggande främjas genom bland annat sänkta tomtpriser och bygglovsavgifter för de som bygger lågenergi- eller passivhus på kommunal mark.
- När region och kommuner bygger nytt ska alltid klimatsmartaste byggnadsmaterialet väljas utifrån ett livscykelperspektiv
- Alla kommuninvånare ska ha möjlighet att källsortera på ett enkelt sätt nära sitt boende.
- Vid all nybyggnation ska taken utformas så att de lämpar sig för solceller
- Vid all nybyggnation bör eftersträvas låg vattenförbrukning, och när tekniken finns framme, använda vattenledningssystem där man återanvänder lindrigt nedsmutsat vatten (s.k. gråvatten).
- Regionen och kommunerna ska värna strandskyddet.

Staden

Miljöpartiets vision

Det är i städerna och tätorterna som en stor del av den gröna omställningen sker. Ny byggnation planeras i första hand på redan exploaterad mark, och sker på ett yteffektivt, resurseffektivt och klimatsmart sätt. Städerna byggs utifrån principer om närhet och blandning, för att utnyttja infrastruktur effektivt, minska transporter och erbjuda fler mötesplatser. Olika typer av bostäder och upplåtelseformer blandas för att främja möten mellan människor. Människor, hus och samhällsviktiga funktioner skyddas mot översvämningar genom mycket grönska och öppet vatten i tätorterna. Närhet till grönytor är viktiga människors fysiska och psykiska hälsa. Den gröna staden är en mänsklig, miljövänlig och levande stad med livskvalitet och lika rättigheter för alla.

Utmaningar i Örebro län

Folkmängden i Örebro län förväntas öka de kommande åren, vilket innebär stora utmaningar med bostadsförsörjningen, framför allt i de kommuner som redan i dag har brist på bostäder. Nybyggnation bedöms inte alltid som lönsam i de mindre tätorterna utanför Örebro. De tusentals nya bostäder som byggs i regionen årligen uppförs oftast i betong som har ett stort klimatavtryck, och exemplen är fortfarande få på fastighetsnära energiproduktion.

Bilberoendet är fortsatt starkt i länets tätorter, vilket delvis beror på att de fortfarande är relativt glest bebyggda. Bilvägarna skapar barriärer inne i städerna, långa avstånd mellan bostäder, arbetsplatser och service gör cykel och kollektivtrafik mindre attraktivt. Bostadssegregationen är påtaglig i både mindre och större samhällen i länet. Människor med olika socioekonomisk och etnisk bakgrund bor ofta långt ifrån varandra, vilket skapar stora sociala klyftor.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Ny bebyggelse ska bidra till minskad bostadssegregation genom ökad blandning av villor och flerfamiljshus och fler bostäder med lägre hyresnivåer.
- Ny bebyggelse ska bidra till tätare samhällen, och främja gång samt cykel och kollektivtrafik som transportmedel.
- Kommuner med större städer ska planera för stadsnära grönstruktur för biologisk mångfald och även för människors psykiska och fysiska hälsa.
- Kommunerna ska ta fram klimatanpassningsplaner för att möta effekterna av det förändrade klimatet.
- Kommunerna ska arbeta proaktivt med att framtidssäkra VA-systemen.
- Kommunerna ska arbeta proaktivt för att bibehålla en levande stadskärna

Hälso- och sjukvård

Miljöpartiets vision

Vi har en hälsofrämjande, jämlik och modern hälso- och sjukvård, där vården håller god kvalitet, är tillgänglig och fördelas efter behov. Vården är solidariskt finansierad och ett genus- och jämlikhetsperspektiv genomsyrar hela verksamheten.

Patientens självbestämmande och delaktighet är en allt viktigare del av hälso- och sjukvården. Patienten har rätt till insyn i och inflytande över sin journal. Digitala tjänster inom vården är självklara och följer med den allmänna utvecklingen. Vården har en helhetssyn på patienten där hänsyn tas till både kroppsliga och psykiska symtom samt patientens livssituation. Vården behandlar i första hand sjukdomsorsak och inte symtom och den hälsofrämjande vården är utvecklad. Den offentligt finansierade sjukvården uppmuntrar inte eller stödjer en patient att använda sig av metoder som saknar vetenskapligt stöd.

Utmaningar i Örebro län

Covid-19-pandemin har ansträngt hela sjukvården och det kommer att ta år innan vårdskulden är inarbetad. Den psykiska ohälsan, vår åldrande befolkning samt ökningen av livsstilsrelaterade sjukdomar bidrar också till ökat behov av sjukvård. Just nu har hela landet stora problem med kompetensförsörjningen vad gäller läkare och specialiserade sköterskor. Den tekniska utvecklingen liksom nya mediciner sätter press på regionens ekonomi och behovet av etiska ställningstaganden. Tillgängligheten i vården är inte tillfredsställande. Den nya digitala tekniken kan rätt använd vara en lösning för tillgänglighet och effektivisering.

Den långsiktiga finansieringen av sjukvården är en utmaning. Modellen med ett sjukhus på tre ben, ska stå fast där länet fortsatt ska ha akutsjukhus i Örebro, Lindesberg och Karlskoga. Förtroendet för det arbetet måste stärkas bland länsinvånare i norra och västra länsdelen.

Miljöpartiets politik 2022–2026

- Regionen och kommunerna ska intensifiera arbetet mot psykisk ohälsa hos unga.
- Primärvården ska utvecklas till att vara en dygnet runt-öppen mottagning.
- Varje vårdcentral ska ha tillgång till psykolog och ett psykosocialt team.
- Kommuner och region ska gemensamt utveckla sjukvården på särskilda boenden för äldre.
- Sjukvården ska öka takten i att hitta digitala lösningar för exempelvis diagnostisering och tillgänglighet.